

BORBA PROTIV KORUPCIJE

Korupcija i mito su izrazito negativne i nepoželjne društvene pojave, podjednako prisutne i u razvijenim i u nerazvijenim zemljama. Prema istraživanjima na globalnom nivou, one se vremenom ne smanjuju, uprkos sve većem broju mehanizama za njihovo sprečavanje. Iz tog razloga, u celom svetu se stalno ulažu naporu usmereni na njihovo suzbijanje. Proglašen je i poseban dan posvećen borbi protiv korupcije, koji se obeležava 9. decembra svake godine.

Na dan posvećen borbi protiv korupcije (9. decembar), usvojena je Konvencija protiv korupcije Ujedinjenih nacija. Cilj tog dokumenta je unapređenje mera za efikasno prepoznavanje i rešavanje problema korupcije. Pored toga, u cilju boljeg informisanja šire javnosti, obeležava se i Međunarodna nedelja svesti o prevarama. Protekle godine, to je bila nedelja od 16. do 20. novembra, kada je i u našoj zemlji organizovano više događaja na temu prevencije finansijskog kriminala, prevare i korupcije.

Institut za standardizaciju Srbije, zajedno sa Udruženjem sertifikovanih istražitelja prevara Srbije, Privrednom komorom Srbije, Agencijom za sprečavanje korupcije, nevladi-

nom organizacijom Transparentnost Srbija i Ekonomskim fakultetom Univerziteta u Beogradu, u organizaciji Deloitte d.o.o Beograd, bio je partner u organizaciji konferencije na temu prevara i korupcije, na kojoj su učestvovali predstavnici državnih institucija, međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija, kao i stručnjaci iz zemlje i regiona i predstavnici Instituta. Dok velike kompanije, posebno one iz EU, primenjuju mere antikorupcije u sakodnevnom poslovanju, mala i srednja preduzeća nemaju dovoljno kadrovskih i finansijskih kapaciteta za to.

Međunarodni standardi su, svakako, jedan od korisnih alata u borbi protiv korupcije. SRPS ISO 37001:2017,

Sistemi menadžmenta protiv mita – Zahtevi sa uputstvom za korišćenje je srpski standard identičan sa međunarodnim standardom ISO 37001:2016, koji pruža zahteve i uputstvo za uspostavljanje, primenjivanje, održavanje, preispitivanje i poboljšavanje sistema menadžmenta protiv mita.

U pripremi su, takođe, sledeći novi standardi: ISO 37000, Smernice za upravljanje organizacijama, ISO 37002, Sistemi za prijavljivanje uzbunjivanja – Smernice, i ISO 37301, Sistemi upravljanja uskladenosti – Zahtevi sa uputstvima za upotrebu. Uskoro se очekuje objavljanje i novog priručnika, ISO 37001:2016 – Sistemi za borbu protiv podmićivanja – Praktični vodič.

MEĐUNARODNI STANDARDI KAO GARANT BEZBEDNOSTI

Sistem bezbednosnog označavanja

Osim toga što pozitivno utiču na poslovne rezultate i kvalitet proizvoda, jedna od prednosti upotrebe standarda je svakako i omogućavanje većeg nivoa bezbednosti. To se posebno odnosi na standarde koji pružaju smernice za stvaranje okruženja u kojem neće biti ugroženo zdravlje ili čak i ljudski životi.

Toj grupi, između ostalih, pripadaju standardi kojima se uređuju znakovi bezbednosti. Oni služe kao vizuelno upozorenje i ukazuju na izvore potencijalnih opasnosti i zato moraju biti jasni, lako razumljivi i nedvosmisleni.

Njihova poruka ne sme biti pogrešno protumačena, jer bi to dovelo do neželjenih posledica. Zato svaka organizacija ima zadatku da u okviru programa smanjenja rizika i povećanja bezbednosti zaposlenih obezbedi pravilnu upotrebu znakova bezbednosti.

U tome može biti od velike pomoći čitav niz međunarodno priznatih standarda. Najnoviji među njima, ISO/TS 20559, *Grafički simboli – Boje i znakovi bezbednosti – Uputstvo za razvoj i upotrebu sistema bezbednosnog označavanja*, usvojen je krajem 2020. godine.

U njemu su sadržane preporuke i objašnjenja o praktičnoj primeni znakova bezbednosti i stoga može poslužiti kao vodič za formiranje sistema komunikacije za smanjenje rizika. ISO/TS 20559 obuhvata sve vr-

ste znakova – od etiketa na proizvode do natpisa na putevima za evakuaciju i obeležavanje opreme, kao i informacije o mestima gde se postavljaju, instrukcije za razumevanje i tome slično.

Predstavlja dopunu osnovnih međunarodnih standarda za znakove bezbednosti: seriji SRPS ISO 3864, kao i standarda SRPS EN ISO 7010, ISO 16069, ISO 23601 i ISO 17398. Ovi međunarodni standardi odnose se na princip dizajna, grafičke simbole i boje koje se koriste kod znakova bezbednosti.

Takođe, novo uputstvo dopunjuje najpoznatiji standard iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, SRPS ISO 45001, *Sistemi menadžmenta bezbednosti i zdravljem na radu – Zahtevi sa uputstvom za korišćenje*.

Bezbednost i zdravlje zaposlenih

SRPS ISO 45001:2018 je srpski standard, identičan sa ISO 45001:2018, prvim i jedinim međunarodnim standardom za sisteme menadžmenta bezbednošću i zdravljem na radu (OH&S), koji sadrži najbolju svetsku praksu. Nudi korisne smernice i okvir za smanjenje rizika povezanih sa radom, zaštitu zdravlja i povećanje bezbednosti na radnom mestu.

Međutim, zdravlje na radnom mestu, ne može se ograničiti isključivo na fizičku sigurnost i blagostanje. Stres i strahovi koje je ovaj turbulentni period izazvao takođe utiču na zaposlene. Radno okruženje igra vitalnu ulogu u smanjenju negativnog uticaja koji imaju rastuću neizvesnost i nesigurnost. Imajući u vidu ovu činjenicu, Međunarodna organizacija za standardizaciju ISO počela je sa radom na razvoju dopunskog standarda, koji će pružiti smernice za zahteve ISO 45001 koje se odnose na upravljanje rizicima po bezbednost i psihičko zdravlje, ISO 45003, *Menadžment*

bezbednošću i zdravljem na radu – Psihološko zdravlje i bezbednost na radu: upravljanje psihosocijalnim rizicima – Smernice, koji se bavi psihičkim zdravljem zaposlenih. Standard ISO 45003 će se baviti mnogim oblastima koje mogu uticati na psihičko zdravlje radnika, uključujući neefikasnu komunikaciju, prekomerni pritisak, loše vođstvo i organizacionu kulturu. Njegovo objavljivanje se očekuje u toku 2021. godine, a njegovo preuzimanje u srpsku standardizaciju na srpskom jeziku očekuje se odmah nakon njegovog objavljivanja na međunarodnom nivou.

Vebinari o bezbednosti informacija

Mehanizam za zaštitu poverljivih informacija je tema kojoj su posvećeni vebinari koji je Institut za standardizaciju Srbije organizovao više puta do sada zajedno sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija, Regulatornom agencijom za elektronske usluge i poštanski saobraćaj i Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije.

Predavači na ovom vebinaru su predstavnici ovih ustanova, sa iskuštvom u primeni zakonskih propisa i standarda u oblasti bezbednosti informacija. Cilj vebinara je pružanje relevantnih aktuelnih informacija i preporuka namenjenih posebnim grupama, tzv. operatorima informaciono-komunikacionih (IKT) sistema od posebnog značaja.

U savremenom dinamičnom okruženju, punom tehnoloških inovacija i brzih promena, potrebna je fleksibilnost u suočavanju sa brojnim izazovima. Svakodnevno korišćenje računara za lične i poslovne potrebe postalo je neizostavno, a samim tim je veća mogućnost za nedozvoljen pristup poverljivim podacima i za njihovu zloupotrebu. Iz tog razloga potrebno je obezbediti i stalno unaprediti mehanizam za zaštitu poverljivih informacija.

Zakonom o informacionoj bezbednosti uređuju se mere zaštite od bezbednosnih rizika u IKT sistemima i obaveze operatora, a standardi predstavljaju koristan alat za podršku u sprovođenju ovog zakona. Zbog izuzetne važnosti prevencije i zaštite od sajber napada i potrebe da se ukaže na ovaj problem, mesec decembar proglašen je za „Mesec informacione bezbednosti“.

Nakon uspešno održanih vebinara za zaposlene u zdravstvenim ustanovama i državnim organima u avgustu i oktobru 2020. godine, 26. januara 2021. godine organizovan je još jedan vebinar, ovoga puta prilagođen potrebama sudstva i pravosuđa. S obzirom na to da sve ustanove iz navedenih sektora pripadaju naročito osetljivoj kategoriji, bezbednost informacija kojima raspolažu je od izuzetnog značaja.

Ispunjavanjem zahteva međunarodno priznatih standarda obezbeđuje se podrška primeni propisa. Serijom međunarodnih standarda ISO/IEC 27000 definišu se zahtevi za sistem menadžmenta bezbednošću informacija (ISMS). Ovi standardi su usvojeni i dostupni kao srpski standardi na srpskom jeziku. Ima ih ukupno 10 i obuhvataju različite aspekte tehnika bezbednosti, kao što su: pregled sistema menadžmenta bezbednošću informacija (ISMS), termini i definicije, zahtevi za uspostavljanje, primenu i poboljšavanje dokumentovanog ISMS-a, uputstvo za upravljanje programom provere, uputstvo za sprovođenje interne ili eksterne provere ISMS-a itd. Primenljivi su u svim vrstama organizacija, bez obzira na njihovu delatnost i veličinu.

Izvor: I S S